

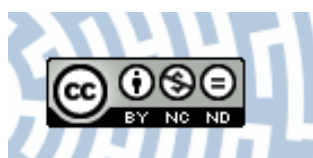

You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Library Codes of Ethics Worldwide. Anthology = Verhaltensregeln für Bibliothekare im internationalen Kontext. Eine Anthologie – recenzja

Author: Ewa Olszowy

Citation style: Olszowy Ewa. (2014). Library Codes of Ethics Worldwide. Anthology = Verhaltensregeln für Bibliothekare im internationalen Kontext. Eine Anthologie – recenzja. „Przegląd Biblioteczny” (2014, z. 2, s. 268-271)

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

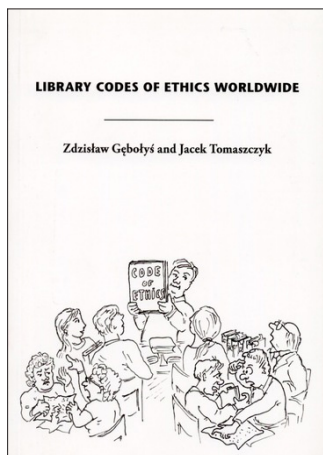
UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Library Codes of Ethics Worldwide. Anthology = Verhaltensregeln für Bibliothekare im internationalen Kontext. Eine Anthologie. [Ed. by] Zdzisław Gębołyś and Jacek Tomaszczyk. Berlin: Simon Verlag für Bibliothekswissen, 2012, 267 s. ISBN 978-3-940862-29-7.

W 2008 r. w Wydawnictwie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w ramach serii „Nauka – Dydaktyka – Praktyka” ukazała się publikacja *Kodeksy etyki bibliotekarskiej na świecie. Antologia narodowych kodeksów etycznych*. Opracowanie pod redakcją Zdzisława Gębołyśa i Jacka Tomaszczyka, stanowiące rezultat dwuletnich poszukiwań światowych kodeksów o zasięgu ogólnokrajowym, uznane zostało za cenną i wartościową inicjatywę wydawniczą. Doce-

niono pionierski charakter pracy, nigdy wcześniej nie udało się bowiem zgromadzić i opublikować tak bogatego materiału źródłowego w postaci 66 kodeksów z 61 krajów. Umożliwiono w ten sposób podjęcie głębszej refleksji nad problematyką bibliotekarskiej etyki zawodowej na świecie. Jednak wersja językowa antologii spowodowała ograniczenie recepcji tekstów wyłącznie do polskojęzycznego odbiorcy. Zagraniczni badacze tematu mogli skorzystać jedynie z danych źródłowych ułatwiających dotarcie do oryginalnej lub anglojęzycznej wersji kodeksów, ale informacje te niewątpliwie nie mogły stać się wystarczającym środkiem zapewniającym publikacji międzynarodowe grono odbiorców.

Szansę na ogólnoswiatową recepcję zebranych kodeksów daje nowe wydanie antologii *Library Codes of Ethics Worldwide. Anthology = Verhaltensregeln für Bibliothekare im internationalen Kontext. Eine Anthologie*, opublikowane w 2012 r. przez niemieckie wydawnictwo Simon Verlag für Bibliothekswissen. Praca obejmuje 67 kodeksów w wersji anglojęzycznej (kodeks niemiecki został dodatkowo opublikowany w postaci oryginalnej). Redaktorzy – Zdzisław Gębołyś i Jacek Tomaszczyk – wraz z tłumaczami (Natalią Mazureac, Małgorzatą Orzechowską, Sanitą Maleją) podjęli się przekładu wszystkich kodeksów, dla których pierwotną wersją nie był język angielski (wyjątek stanowią kodeksy azjatyckie). Dokonano tego nawet dla tych kodeksów, które miały już angielskie tłumaczenia wydane drukiem, bądź znajdujące się na stronach internetowych narodowych stowarzyszeń bibliotekarskich, ponieważ były one często nieściśle pod względem językowym, bądź też skrócone w odniesieniu do wersji oryginalnej. Nie wprowadzono jednak żadnych zmian w treści i budowie kodeksów, poprawiono jedynie błędy stylistyczne i ortograficzne. Korekty nie przeprowadzono natomiast w kodeksach krajów, w których językiem urzędowym jest angielski.

Na początku antologii umieszczono dwa teksty od wydawcy, bibliotekoznawcy i bibliotekarki – Elisabeth Simon. W jednostronicowej przedmowie wyjaśniono, że stowarzyszenia bibliotekarskie chcą podkreślić i niejako zabezpieczyć swoją rolę za pomocą kodeksów etyki zawodowej, których naruszenie, chociaż nie powoduje żadnych sankcji prawnych, może prowadzić do surowych konsekwencji zawodowych. Z kolei w rozdziale zatytułowanym *Why we publish this book* Simon odnosi

się m.in. do zagadnienia misji biblioteki, podkreśla konieczność nie tyle zarządzania biblioteką, co jej zorientowania na usługi biblioteczne. Zdaniem wydawcy niezbędna jest zatem większa koncentracja bibliotekarzy na użytkownikach, ponieważ, jak pokazują badania, właśnie w tej sferze pracy istnieje wiele trudności. Stąd też problem etyki bibliotekarskiej staje się częstszym tematem dyskusji zawodowych bibliotekarzy. Autorka tego rozdziału omówiła ponadto najczęściej pojawiające się w kodeksach cele bibliotek i usługi biblioteczne, które mają duży wpływ na wizerunek nowoczesnych instytucji. Należy do nich przede wszystkim swobodny dostęp do informacji. Jednak, jak zauważa Simon, wiele jeszcze pozostaje w tej sferze do zrobienia, istnieje bowiem nadal wiele przeszkód uniemożliwiających swobodny dostęp do informacji, w tym przeszkód natury politycznej. Egzemplifikacją takiej sytuacji jest kodeks mołdawski, w którym zapisano, że wolny dostęp do informacji jest ograniczony, jeśli może zaszkodzić dobru społeczeństwa.

Kolejną akcentowaną w kodeksach wartością jest dostarczanie obiektywnych informacji i zakaz stronniczości. Ogromne znaczenie ma ponadto współpraca, nie tylko w ramach instytucji macierzystej, ale również z innymi bibliotekami i instytucjami. Kodeksy etyki bibliotekarskiej zakazują także rasowych, społecznych i narodowych uprzedzeń. Istotny problem stanowi tutaj kwestia imigrantów oraz zagranicznych studentów, którzy nie są obsługiwani zgodnie z obowiązującymi standardami usług bibliotecznych i informacyjnych. Na zakończenie Elisabeth Simon zaznacza, że kodeksy, wiążące członków grupy zawodowej w odniesieniu do wspólnych celów i zasad, mogą stać się wartością w przyszłości, ponieważ społeczeństwo potrzebuje reguł, a zmiany zachodzące w życiu społecznym i politycznym dotyczą kulturę, a tym samym i biblioteki.

Podobnie jak w polskim wydaniu, zestaw kodeksów poprzedza wstęp autorstwa Zdzisława Gębołysia. Jako pierwsze omówione zostały w nim początki etyki bibliotekarskiej – tu należy zauważyć, że nazwiska pionierów etyki zawodowej bibliotekarzy opatrzone zostały tym razem krótkimi notkami biograficznymi umieszczonymi w przypisach. Kolejno przedstawiono m.in.: wybór i metodę opracowania materiału, organizację tekstu, zawartość antologii, zasięg oddziaływania kodeksów i ich autorstwo, jak również budowę, skład, w tym wartości etyczne oraz aspekty prawne kodeksów. Dodatkowo wyjaśniono zasadę tłumaczenia tekstów oraz kwestię praw autorskich. Wstęp kończy obszerniejsze niż w pierwszym wydaniu podsumowanie, w którym redaktor wskazuje jako potencjalnych odbiorców publikacji nie tylko bibliotekarzy, bibliotekoznawców, pracowników informacji, ale również filozofów, w szczególności etyków. Wyrażono też nadzieję, że opracowanie spotka się z szerokim zainteresowaniem oraz przyczyni się do wnikliwej dyskusji nad problemem akceptowanych i nieakceptowanych standardów i wartości etycznych.

Prezentowane dokumenty mają zasięg ogólnokrajowy i w większości zostały zatwierdzone przez krajowe stowarzyszenia bibliotekarskie. Dwa kodeksy pochodzą z Belgii, gdzie opracowano kodeksy dla różnych grup zawodowych bibliotekarzy: bibliotek publicznych i akademickich.

Porównując liczbę kodeksów i krajów z wydaniem poprzednim można początkowo odnieść wrażenie, że zwiększyła się przede wszystkim liczba krajów. Jednak zmian jest znacznie więcej. Przede wszystkim antologię poszerzono o nowe kodeksy: Albanii, Katalonii, Republiki Kirgistanu, Malty, Rumunii, Turcji, Ugandy. Tym razem nie uwzględniono nieobowiązujących już kodeksów: amerykańskie-

go z 1938 r., pierwszego brytyjskiego oraz kubańskiego – jego miejsce zajął nowy z 2003 r. Ponadto, jak zaznaczono we wstępie, nie wzięto pod uwagę projektów kodeksów ponieważ ich uchwalenie trwa niejednokrotnie wiele lat, a ostateczna wersja często różni się od początkowej. Stąd też brak w nowej antologii kodeksu słowackiego oraz polskiego projektu wstępnego z 1990 r. W nowym wydaniu nie znalazł się również *Regulamin Komisji Etyki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Litewskich* oraz szwedzka *Etyka zawodowa specjalistów informacji*. Natomiast *Wskazówki etyczne dla bibliotekarzy i pracowników bibliotek w norweskich bibliotekach naukowo-technicznych* zostały zastąpione *Wskazówkami etyki zawodowej dla pracowników bibliotek*.

Spśród nowych kodeksów warto zwrócić uwagę na obecność kodeksu katalońskiego, przyjętego w 2004 r. Jest to jedyny kodeks, który swoim zasięgiem nie obejmuje wprawdzie całego kraju, ale został ujęty w omawianym opracowaniu ze względu na bardzo szeroką autonomię Katalonii oraz brak obowiązującego kodeksu bibliotekarzy w Hiszpanii.

Odnotować należy także kodeks Republiki Kirgistanu, ponieważ w poprzednim wydaniu nie znalazł się żaden kodeks etyki bibliotekarzy z byłych republik azjatyckich Związku Radzieckiego. Nie sposób pominąć bardzo obszernego kodeksu Ugandy, w którym szczegółowo wyjaśniono szereg kwestii etycznych, takich jak: odpowiedzialność, obowiązki i wykonywanie zawodu, relacje i obowiązki wobec użytkowników i pozostałych pracowników bibliotek oraz relacje z dostawcami usług bibliotecznych i wydawcami.

Zasadniczą różnicą między oboma wydaniem jest zastosowany układ kodeksów, które tym razem uporządkowane zostały alfabetycznie według nazw krajów. Jest to niewątpliwie bardzo korzystna zmiana, zastosowany porządek zdecydowanie ułatwia czytelnikowi wyszukiwanie tekstów. Poprzednio użyty system kontynentalny budził wiele wątpliwości, szczególnie w odniesieniu do krajów leżących na pograniczach językowych i kulturowych.

Wartościowym dopełnieniem pracy jest obszerna bibliografia, zestawiona w kilku częściach. Składają się na nią wykazy kodeksów: dostępnych w Internecie, opublikowanych tradycyjnie, jak również niedostępnych ani w Internecie, ani w druku oraz spis światowych opracowań dotyczących etyki bibliotekarskiej. Należy podkreślić, że bibliografia przedmiotowa została wzbogacona zarówno o nowe pozycje, które ukazały się od czasu wydania pierwszej antologii, jak i o publikacje wcześniejsze, w tym kilka opracowań polskich.

Całość omawianej publikacji została starannie przygotowana pod względem edytorskim. Jest to szczególnie widoczne na przykładzie wstępu, gdzie dla poszczególnych zagadnień wyodrębniono osobne akapity. Zrezygnowano z umieszczonych w pierwszym wydaniu tablic ilustrujących porównania kodeksów pod względem cech formalnych i treściowych, dzięki czemu całość tekstu zyskała większą przejrzystość. Kolejnym atutem pracy jest ponadto mniejszy, wygodniejszy format. Jedynym niedociągnięciem, jakie można wskazać, jest brak odpowiedniego wyróżnienia w druku bibliografii przedmiotowej, wskutek czego czytelnik odnosi wrażenie, że wszystkie wymienione tam publikacje odnoszą się do poprzednio umieszczonego wykazu kodeksów niedostępnych w Internecie oraz w druku.

Wydanie antologii w języku angielskim należy uznać za ważne wydarzenie wydawnicze. Już pierwsze wydanie miało bardzo dużą wartość naukową. Zebrane kodeksy stanowią jedyny kompletny materiał źródłowy obrazujący aktualny

stan bibliotekarskiej etyki zawodowej na całym świecie. Dzięki anglojęzycznym treściom publikacja niewątpliwie trafi do szerszego grona odbiorców i być może, zgodnie z życzeniem redaktorów, oprócz bibliotekoznawców zainteresuje także etyków. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że jest ona doskonałym środkiem promocji osiągnięć naukowych polskich bibliotekoznawców. Docenić należy nie tylko wysiłki związane z gromadzeniem dokumentów, ale również imponujący wkład translatorski redaktorów.

Reasumując, prezentowana praca jest publikacją o dużej wartości źródłowej, dokumentacyjnej i informacyjnej, a tym samym ważną i potrzebną dla wszystkich podejmujących w swoich badaniach tematykę etyki ogólnej, etyki bibliotekarzy oraz działalności narodowych stowarzyszeń bibliotekarskich.

Ewa Olszowy
Biblioteka Teologiczna
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Tekst wpłynął do Redakcji 12 lutego 2014 r.

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA KRAJOWEGO

Zagadnienie tożsamości w odniesieniu do bibliotek i zawodu bibliotekarza dominuje w rozważaniach autorów kolejnego, ósmego tomu serii „Prace Zakładu Bibliotekoznawstwa IINiSB UW” (Pugacewicz, Zyburt, red., 2013) zatytułowanego *Biblioteki, tożsamość, kultura*. „Dla potrzeb tego tomu szczególnie bliskie i przydatne są rozważania dotyczące tożsamości organizacji, przez którą rozumie się zbiór znaków szczególnych, obejmujących atrybuty fizyczne oraz dotyczące zachowań organizacyjnych, składające się na własny obraz, wykreowany przez organizację. W kontekście tego przekazu wizerunek stanowić będzie percepcję tożsamości przez otoczenie” (s. 8). Problematyka tożsamości zawodu bibliotekarza oraz bibliotek jako instytucji kultury została podjęta m.in. w artykule Doroty Grabowskiej o zmianach w publicznych bibliotekach dziecięcych w Polsce pod wpływem wybranych nurtów w kulturze i Dariusza Grygrowskiego o poszukiwaniu tożsamości bibliotek i zawodu bibliotekarza w świetle zapisów prawa bibliotecznego. Z kolei zagadnienia dotyczące działalności bibliotek na rzecz tożsamości współczesnego człowieka zostały podkreślone m.in. w tekście Małgorzaty Kisilowskiej o zaangażowaniu bibliotek publicznych w kształtowanie zdrowego stylu życia. Tom kończy artykuł Elżbiety Barbary Zyburt opisujący znaczący rozwój bibliotekarstwa w Korei Południowej, który sprzyja pielęgnowaniu poczucia tożsamości narodowej oraz podtrzymywaniu wizerunku kraju, jako nowoczesnego nie tylko pod względem technologicznym i gospodarczym, ale także edukacyjnym i kulturalnym.